

28.10.2025

Dnro 46/03.04.04.04.23/2024

Tämä asiakirja sisältää oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain 16 §:n 2 momentin ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella salassa pidettävää tietoa. Salassa pidettävät osuudet on merkitty harmaalla korostusvärillä.

Asia

Valitus ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain yhteiskäsittelyn piiriin kuuluvassa lupa-asiassa

Valittaja ja luvan hakija Morenia Oy

Päätös, josta valitetaan

Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon jaosto 5.12.2023 § 50

Ympäristöterveydenhuollon jaosto on päättänyt hylätä Morenia Oy:n maa-aines- ja ympäristölupahakemuksen Sastamalan kaupungin Selkeen ja Mierolan kylissä kiinteistöillä Hyynilänkangas 790-511-1-28, Selkee 790-511-1-16 ja Soini 790-512-1-126.

Perusteluja

Ottamisalue sijaitsee Hyynilänkangas-Suodenniemi pohjavesialueella (0249304). Pohjavesialue on luokiteltu vedenhankintaa varten tärkeäksi pohjavesialueeksi, 1-luokka.

Sastamalan Veden vedenottoa pohjavesialueella ollaan hajauttamassa ja lisäämässä, jonka seurauksena Sastamalan Vesi on käynnistänyt tutkimuksen alueella. Näin ollen ei voi ennalta arvioida, mikä on alueelle sijoittuva lopullinen vedenottopaikka ja sen antoisuus, jonka perusteella arvioidaan kertymäalue, jolla muu toiminta voi vaikuttaa vedenottamon vedenlaatuun sekä määrään.

Morenia Oy on teettänyt alueella maatulvaluotauksen 8.9.2023. Maatulvaluotauksissa tarvitaan riittävästi referenssikairauksia maalajien ja kalliopintojen tulkintaa varten sekä havaintoputkia pohjaveden pinnankorkeuden selvittämistä varten. Maatulvaluotaukset eivät yksinään riitä pohjavesiselvityksen tekemiseen.

Maa-aineslain 3 §:n mukaan maa-aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden

laadun tai antoisuuden vaarantumista, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.

Maa-ainesten ottamisesta saattaa aiheutua myös ympäristönsuojelulain 17 §:ssä säädetyn pohjaveden pilaamiskiellon vastaisia seurauksia. Yhteiskunnan intressinä on veden laadun turvaaminen pitkälle tulevaisuuteen.

Edellä esitetyin perustein maa-aines- ja ympäristölupahakemuksen mukaisen toiminnan ei katsota täyttävän ympäristönsuojelulain 49 §:ssä esitettyjä vaatimuksia eikä ympäristölupaa näin ollen voida myöntää. (YSL 49 § 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella.)

Toiminnalle ei voida myöntää lupaa, koska hankkeella voi olla haitallisia vaikutuksia vireillä olevaan Sastamalan Veden vedenoton hajauttamishankkeeseen, eikä vaikutuksia toistaiseksi voida luotettavasti arvioida.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Morenia Oy on vaatinut, että Vaasan hallinto-oikeus kumoaa Sastamalan ympäristöterveydenhuollon jaoston päätöksen kokonaisuudessaan ja palauttaa asian jaostolle ratkaistavaksi uudelleen.

Perustelut

Päätöksessä on menettelyllisiä ja aineellisia lainvastaisuuksia.

Jos lupaviranomaisen käsityksen mukaan vesilain mukainen lupa maa-aineslain 3 §:n perusteella olisi tarpeen, lupa-asiaa ei voi ratkaista aluehallintoviraston puolesta tällä perusteella ilman vesilain mukaista harkintaa. Esittämillään perusteilla jaoston olisi tullut kehottaa hakijaa määräajassa täydentämään hakemusta aluehallintoviraston vesiluvalla, koska sillä ei itse ollut toimivaltaa tehdä vesilain mukaista lupaharkintaa. Lupaviranomaisen ratkaisu on perustunut myös puutteelliseen selvitykseen. Valituksenalainen päätös tulee siten kumota ja palauttaa lupaviranomaisen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi uudelleen sekä varattava luvan hakijalle tilaisuus hakea vesilain mukaista lupaa. Hakijoiden yhdenvertaisuus edellyttää lain sekä viranomais- ja oikeuskäytännön mukaisesti, että hakijalle varataan tilaisuus hakea vesilain mukaista lupaa ratkaisematta lupa-asiaa etukäteen päättämällä asiasta, joka kuuluu aluehallintoviraston toimivaltaan kuuluvaa lupaa. Viranomaisen on huolehdittava asian selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset selvitykset. Viranomaisen toimet eivät ole olleet puolueettomia eivätkä oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

Valitusasiassa on otettava huomioon, että luvan hakijalla, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella (ELY-keskus), vesilaitoksella ja luvan valmistelijalla on ollut määräajassa annettujen lausuntojen perusteella

yhteinen käsitys siitä, ettei pohjavesialueen veden laatu tai antoisuus vaarannu. Selvityksiä oli jo pidetty riittävinä, koska hakemuksesta oli kuultu. ELY-keskus oli vaihtanut kantansa vesilain mukaisen luvan hakemisesta lausunnon antamiselle varatun ajan jälkeen. Yhteisesti sovitut lausunnot eivät kuulu viranomaistehtäviin. Se on omaisuudensuojan, elinkeinovapauden ja aluehallintoviraston toimivallan (perustuslain 2 §:n oikeusvaltioperiaate) vastaista. Viranomaisen ei ole käyttänyt toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.

Vain seulonnan ohella suoritettava murskaus edellyttäisi ympäristölupaa. Perusteluihin on sotettu myös ympäristönsuojelulaissa säädetty pohjaveden pilaamiskielto. Soranotto ja seulonta eivät edellytä ympäristölupaa. Murskaustoiminta ei vaaranna pohjavettä eikä ole pohjaveden pilaamiskiellon vastaista eikä se ole maa-ainesten ottotoimintaa koskeva hanke. Ns. rakenteellisen pilaantumisen ehkäisy (pohjaveden laadun vaarantumisen valvonta) kuuluu vesilain soveltamisalaan. Lupaviranomaisen ei ole ottanut päätöksenteossaan huomioon keskeisiä prosessuaalisia säännöksiä.

Yhteiskäsittely on mahdollista vain, jos maa-ainesten ottamistoimintaa koskeva hanke edellyttää ympäristölupaa. Hakija ei ole ottamistoiminnan ympäristöluvan tarpeessa. Hakija on toki hakenut yhteistä lupaa yhdellä lupahakemuksella. Valituksenalaisia päätöksiä on vain yksi. Sen perusteella hakemukset on käsitelty yhteiskäsittelyssä (ympäristönsuojelulaki 47 a §) antamatta erillistä maa-aineslupaa soranotolle ja ympäristölupaa murskaukselle. Valitusosoituksessa mainitaan kaksi hallinto-oikeutta. Mahdollinen menettelyvirhe otettaneen huomioon viran puolesta.

Jaosto on perustellut päätöstään maa-aineslain 3 §:n vastaisuudella. Hakija on selvityksissään kuitenkin tuonut esille, että muun muassa kalliokynnyksen takia ottotoiminnalla ei aiheuteta vaikutuksia pohjavedelle eikä alueen pohjoispuolelle mahdollisesti perustettaviin vedenottokaivoihin. Hakijan teettämä tutkimus ei jaostolle riittänyt, mutta vaikka se mainitsi lisätutkimustarpeesta, se ei antanut mahdollisuutta lisätutkimusten teettämiselle, vaan hylkäsi hakemuksen suoraan. Ratkaisu on luottamuksensuojan periaatteen vastainen, sillä se ei alueen aiempi toiminta huomioon ottaen suojaa oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Hakija on täydennyksessään ja vastineessaan katsonut, ettei hanke ollut vesilain mukaisen luvan tarpeessa ja esittänyt selvitystä asiassa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö hakija olisi vesilain mukaista lupaa ryhtynyt hakemaan, jos viranomaisen olisi tätä edellyttänyt. ELY-keskus ei 13.7.2023 antamassaan lisälausunnossa suoraan edellyttänyt vesilain mukaisen luvan hakemista, vaikka totesi muun muassa, että ”Lupa edellytetään silloin, kun maa-ainesten ottamisen pohjavesivaikutukset ovat mahdollisia, vaikka niiden todennäköisyys olisikin verrattain vähäinen. Lupa voidaan tarvita esimerkiksi silloin, kun suunniteltu maa-ainesten ottaminen kohdistuu pohjaveden pinnan alapuolelle, pohjavedenottamon suoja-alueelle tai laaja-alaisesti pohjavesialueelle”. Lupaviranomaisen ei vieläkaan katsonut, että hakijan tulisi hakea vesilain mukaista lupaa. Myöskään hakijan ei voida ennakoida hakevan vesilain mukaista lupaa muutetun lausunnon perusteella, koska

pohjavesivaikutuksia ei edelleenkään oletettu muodostuvan, otto ei ulotu pohjaveden pinnan alapuolelle eikä se sijaitse vedenottamon suojavyöhykkeellä eikä muutoinkaan laaja-alaisesti pohjavesialueella. Ottamisalue on 1,6 % pohjavesialueen pinta-alasta ja 2,4 % muodostumisalueen pinta-alasta.

Lupapäätöksen virheellisyyttä korostavat jaoston perustelut hylkäämiselle ja sovelletut säännökset. Hakemuksen mukaisessa soranottotoiminnassa ympäristölupaa vaatii ainoastaan soran murskaustoiminta, jonka osalta ympäristönsuojelulain 49 §:n luvanmyöntämisedellytykset täyttyivät selvästi. Murskaus ei ole maa-ainesten ottamistoimintaa koskeva hanke (ympäristönsuojelulain 47 a §). Yhteislupaa ei olisi tarvittu, vaan ympäristölupaa olisi myös voinut hakea erikseen tälle tai muulle alueelle. Soranotto ja seulonta ei ole alueella riippuvaista soran murskaustoiminnasta tai päinvastoin.

Hakija ei ole saanut vesilaitokselta kysyttäessä tarkempia tietoja siitä, mitä mahdollisia tutkimuksia vesilaitos on teettänyt kesällä 2023 ja miten pitkään tutkimuksia aiotaan tehdä. Hakija ei ole saanut tietoa siitäkään, rakennetaanko koskaan uusia vedenottokaivoja ottamisalueen lähialueelle. Lupa-asian esittelijälläkään ei ole ollut tätä tietoa, joten lupapäätös on perustunut puutteelliseen tietoon. Lupaviranomainen ei ole saanut uutta hydrogeologista tietoa. Hakijaa olisi pitänyt ohjata jo ennen lautakunnan käsittelyä hakemaan vesilain mukaista lupaa aluehallintovirastolta, koska lausujilla, esittelijällä ja lupaviranomaisella ei ole ollut toimivallan puuttumisen ohella myöskään sellaista hydrogeologista tietoa, jonka perusteella lupa olisi voitu evätä.

Alueen soranoton ei ennakoida vaikuttavan myöskään mahdollisiin uusiin kaivoihin, koska ottotoiminta ei muuta pohjaveden valuma-alueita ja kallio nousee laajalti pohjaveden pinnan yläpuolelle ottamisalueella. Kallion päälle jätetään luonnollisesti myös suojakerros. Kaivoja ei myöskään voi tulla harjun keskiosiin, missä ottamisalue sijaitsee, vaan kaivot tulisivat sijoittumaan harjun laidoille. Etäisyys ottamisalueeseen olisi joka tapauksessa ilmeisesti vähintään satoja metriä. Olisi myös mahdollista, että soranotto olisi päättynyt alueella siinä vaiheessa, kun mahdolliset uudet vedenottokaivot tulevat käyttöön.

Luvanmyöntämisedellytysten harkinnassa ei ole historiallisen ja ajallisen jatkumon ohella otettu huomioon myöskään lupamääräysten vaikutusta. Hakijan käsityksen mukaan hydrogeologisia määrällisiä tai laadullisia riskejä ei ole, mutta vesilupaharkinnassa tämä ja esitettyjen suojakerrosratkaisujen ja suojaustoimenpiteiden riittävyys voidaan varmistaa. Myös lupaviranomaisen lupamääräyksiin on mahdollista muun muassa edellyttää suojarakenteita esimerkiksi toiminnan tukitoiminta-alueelle. Kumpienkin määräysten vaikutus on jätetty huomioon ottamatta valituksenalaisessa hakemuksen hylkäämisratkaisussa.

Jaoston päätös on perustunut puutteelliseen valmisteluun, tietoihin ja selvitykseen, joten jaoston päätös tulee kumota ja asia palauttaa jaostolle uudelleen käsiteltäväksi. Tässä yhteydessä hakijalle tulee antaa mahdollisuus

saada asia ratkaistavaksi vesilain mukaisen luvan kautta ja tarvittaessa teettää alueella vielä nykyistäkin tarkempia tutkimuksia. Vaikka ratkaisu ei sinänsä estä vesiluvan hakemista, nyt tehtyä ratkaisua ei voi jättää voimaan, koska sillä ei saa olla minkäänlaista ohjausvaikutusta tuleviin riittäviin selvityksiin perustuvissa toimivaltaisten viranomaisten ratkaisuihin. Päätöksessä on lisäksi selkeitä väärinkäsityksiä maa-aines-, ympäristönsuojelu- ja vesilakien soveltamisaloista, joten päätös on luonteeltaan muutenkin niin epäselvä ja puutteellinen, että se voitaisiin ylimääräisen muutoksenhaun keinoin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 117 §:n nojalla myös purkaa.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Hallinto-oikeus on tiedottanut valituksesta julkisella kuulutuksella. Tieto kuulutuksesta on julkaistu Sastamalan kaupungissa.

Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon jaostolta on pyydetty lausunto valituksesta. Asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, sekä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Sastamalan kaupungille, Sastamalan kaupungin terveydensuojeluviranomaiselle ja Sastamalan Vedelle on varattu tilaisuus vastineen antamiseen valituksesta.

Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon jaosto on lausunnossaan ilmoittanut, että jaosto toimii sekä ympäristönsuojelu- että terveydensuojeluviranomaisena, joten viranomaisilta pyydetty lausunto ja vastine annetaan samassa asiakirjassa. Jaosto on lausunut muun muassa, että tieto Sastamala Vesi liikelaitoksen suunnitelmista hajauttaa vedenottoa ilmeni vasta Sastamalan Veden lisälausunnosta 24.5.2023, jonka jälkeen ympäristöterveydenhuolto pyysi asiasta lausuntoa ELY-keskukselta. ELY-keskus katsoi, että uusien esitettyjen tietojen perusteella hankkeelle ei voida myöntää lupaa, koska hankkeella voi olla haitallisia vaikutuksia vireillä olevaan Sastamalan Veden vedenoton hajauttamishankkeeseen, eikä vaikutuksia toistaiseksi voida arvioida. ELY-keskuksen lausunto ei kuitenkaan ohjannut lupaviranomaisen käsitystä vesilain mukaisen luvan tarpeesta hakemuksen osalta, eikä ELY-keskuksen lausunnossa esitetty luvan myöntämisen edellytykseksi vesilain mukaista lupaa. Jaosto on todennut myös, että ei ole tavatonta, että vielä kuulutus- ja lausuntovaiheessa hankkeista ja niiden mahdollisista ympäristövaikutuksista saadaan sellaista uutta tietoa, joka tulee ottaa huomioon päätöksenteossa.

Lupaviranomainen on katsonut, että soran ottaminen ja otetun soran murskaaminen ovat samaa hanketta ja niillä on selkeä toiminnallinen yhteys, jolloin lupa on käsiteltävä yhteiskäsittelyssä.

Sastamalan kaupungin terveydensuojeluviranomainen on ilmoittanut vastineenaan pitäytyvänsä aiemmin lupahakemuksesta antamassaan lausunnossa, jossa on esitetty, ettei Hyynilänkankaan pohjavesialueelle tule myöntää uusia maa-aines- ja ympäristölupia jo olemassa olevien ja suunnitelmissa olevien vedenottamoiden talousveden laadun turvaamiseksi.

Valituksesta ei käy ilmi seikkaa, jonka perusteella kielteistä lupapäätöstä tulisi arvioida toisin. Jaoston päätös 5.12.2023 § 50 on pysyttävä voimassa.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue on katsonut, että väitteet yhteisesti sovituiista lausunnoista vaikuttavat pikemmin sellaisilta kantelunluonteisilta seikoilta, joiden tutkiminen ei kuulu hallintotuomioistuimille, vaan ylimmille laillisuusvalvojille. Asiaa selvittääkseen ELY-keskus kuitenkin tuo esiin, että ELY-keskus on antanut lupahakemuksesta ensimmäisen lausuntonsa 23.5.2023. Sastamalan Veden täydennys sen omaan lausuntoon on saapunut ELY-keskukselle tiedoksi 25.5.2023. ELY-keskuksella ei ole ollut tätä ajankohtaa ennen tiedossaan Sastamalan Veden täydennyksestä ilmeneviä seikkoja Sastamalan Veden käynnistämästä tutkimuksesta Hyynilänkankaan vedenottamon vedenoton hajauttamiseksi ja lisäämiseksi lähitulevaisuudessa eikä tästä asiasta ole käyty keskusteluja vesilaitoksen ja ELY-keskuksen välillä. Asiassa saadun lisäselvityksen perusteella ELY-keskus on pitänyt tarpeellisenä tarkastella luvanmyöntämisedellytyksiä uudelleen ja täydentää lausuntoaan 13.7.2023.

ELY-keskus on katsonut lupahakemuksesta antamassaan lausunnossa 23.5.2023, että maa-ainesten ottaminen voi alueella olla mahdollista ilman, että siitä ennalta arvioiden aiheutuu pohjavedelle haitallisia vaikutuksia, kunhan luvassa huomioidaan pohjaveden suojelutarpeet ja määrätään suojakerrospaksuudesta ja pohjaveden tarkkailusta. Lausunnon täydennyksessä 13.7.2023 ELY-keskus on sittemmin todennut, että tutkittu vedenottopaikka, johon ELY-keskuksen aiemmassa lausunnossa viitataan, on ELY-keskuksen, aiemmin ympäristökeskuksen, tekemä alustava tutkimus alueen mahdollisesta vedenotosta. Sastamalan Veden täydennetyt lausunnot mukaan vedenottoa pohjavesialueella ollaan nyt hajauttamassa ja lisäämässä, minkä seurauksena Sastamalan Vesi on käynnistänyt tutkimuksen alueella. Näin ollen ELY-keskus ei voi ennalta arvioida, mikä on alueelle sijoittuva lopullinen vedenottopaikka ja sen antoisuus, jonka perusteella arvioidaan kertymäalue, jolla muu toiminta voi vaikuttaa vedenottamon vedenlaatuun sekä määrään. Lausunnon täydennyksessä on katsottu, että uusien esitettyjen tietojen perusteella hankkeelle ei voida myöntää lupaa, koska hankkeella voi olla haitallisia vaikutuksia vireillä olevaan Sastamalan Veden vedenoton hajauttamishankkeeseen, eikä vaikutuksia toistaiseksi voida arvioida.

ELY-keskus on viitannut Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen KHO 16.2.2015 t. 409. ELY-keskus on katsonut edelleen, että tässä tapauksessa vaikutuksia tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laatuun ja määrään ei ole voitu toistaiseksi arvioida, mutta Sastamalan Veden antaman lisäselvityksen perusteella niitä ei ole voitu poissulkea. Vesilain mukaisessa lupaharkinnassa olisi voitu tarkemmin perehtyä hankkeen pohjavesivaikutuksiin.

Sastamalan Vesi liikelaitos on esittänyt, että valitus hylätään. Vastineessa on esitetty muun muassa, että Hyynilänkankaan pohjavesiselvityksen (7.3.2005) mukaan pohjaveden virtaussuunta on nyt kyseessä olevalta ottamisalueelta kohti [REDACTED] etäisyydellä sijaitsevia vedenottamon kaivoja K4 ja K5.

Kaivojen ja ottamisalueen välillä on myös samassa tutkimuksessa tehdyn koepumppauksen perusteella hydraulinen yhteys, koska vedenoton vaikutukset olivat havaittavissa ottamisalueella sijaitsevalla havaintoputkella 180 asti.

Lisäksi tutkimusten perusteella kalliopinnat nousevat itään kohti ottamisalueen itäosissa sijaitsevaa kalliokohoumaa. Siten kalliopintojen ohjaamana pohjavesi päätyy todennäköisesti myös ottamisalueen itäiseltä osalta länteen pohjavesimuodostumaan ja sieltä edelleen vedenottamon käytössä oleville kaivoille. Tiedossa olevien havaintoputkien tai maatutkaluotausten perusteella ei voida edellä esitettyä tarkemmin päätellä pohjavesiolosuhteita tai virtausnopeuksia alueella. Siten Sastamalan Veden näkemyksestä on arvioitavissa, että ainakin huomattava osa ottamisalueesta kuuluu käytössä olevan vedenottamon kaivojen K4 ja K5 arvioituun lähisuojavaivohykkeeseen ja valuma-alueeseen. Vedenottamon tai tutkitun vedenottopaikan arvioidulle lähisuojavaivohykkeelle ei nykyisen oikeuskäytännön mukaan myönnetä lupaa maa-ainesten otolle myöskään vesilain mukaisessa käsittelyssä.

Sastamalan Vesi on käynnistänyt Hyynilänkankaalla pohjavesitutkimukset, joiden tarkoituksena on vedenhankinnan turvaaminen vedenottoa hajauttamalla. Tutkimukset sijoittuvat suurelta osin aikaisempien tutkimusten perusteella pohjavesialueen vedenhankinnan kannalta vielä hyödyntämättömälle lupaavimmalle osalle eli muun muassa nyt kyseessä olevan maa-ainesten ottoalueen länsi- ja itäpuolille.

Sastamalan Vesi on viitannut Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen 16.7.2020 t. 3201. Lisäksi Sastamalan Vesi on viitannut maa-ainelain 4 a §:ään. Valituksessa esitetty väite mahdollisuudesta hakea ympäristölupaa erikseen on virheellinen, ja myös ympäristöluvan myöntämisen edellytysten (49 §) tulee täyttyä.

Sastamalan Vesi on huomauttanut, että hakemuksen mukainen 1. luokan pohjavesialueella sijaitseva murskaustoiminta aiheuttaa merkittävän riskin pohjaveden laadulle muun muassa siinä käytettyjen öljyjen ja murskauksesta seuraavan hienojakoisen pölyn takia. Valittajan hakemuksen mukaan kevyttä polttoöljyä kuluisi suurimmillaan jopa 138 tonnia vuodessa, mikä edellyttää useita tankkauksia ja määrältään huomattavaa polttoaineen varastointia toiminnan ja erityisesti murskausjaksojen aikana. Pohjaveden laatu vaarantuu lisäksi murskauksessa ja seulonnessa syntyvästä hienojakoisesta pölystä todennäköisesti pohjaveteen liukenevien aineiden vaikutuksesta. Näin ollen ympäristönsuojelulain 49 §:n kohdan 4 mukainen luvan myöntämisen edellytys ei täyty erityisesti, kun huomioidaan hydraulinen yhteys vedenottamon kaivojen ja murskausalueen välillä.

Sastamalan Vesi on todennut, että asiassa ei voida poissulkea sitä, että hakemuksen mukaisen 225 000 kiintokuutiometrin ottamisen ja murskaus- sekä seulontatoiminnan seurauksena pohjaveden laatu saattaa vaarantua. Koska hakija ei ole hakenut vesilain mukaista lupaa eivätkä luvan myöntämisen edellytykset täyty edellä esitetyistä syistä muutenkaan, valitus on hylättävä ja hakemuksen hylkäävä päätös pidettävä voimassa kuten lupaviranomaisen ja Pirkanmaan ELY-keskus ovat edellyttäneet.

Morenia Oy on antanut vastaselityksen. Yhtiö on esittänyt muun muassa, että nykyiset vedenotto-kaivot K4 ja K5 eivät sijoitu [REDACTED] etäisyydelle nyt kyseessä olevan lupahakemuksen mukaiselta kaivualueelta. Tämä ilmenee tarkasteltaessa hakijan nyt kyseessä olevaa soranotto-suunnitelmaa ja hakemusta, jonka ns. "laajennusalue" sijoittuu edellä mainituista kaivoista lähimmilläänkin yli [REDACTED] etäisyydelle. Ottotoiminta etenee lisäksi pois päin kyseisistä kaivoista.

Kaivoilla K4 ja K5 ei ole vesioikeuden, ympäristölupaviraston tai aluehallintoviraston vahvistamaa kauko- tai lähisuoja-työhykettä. Vesilaitos on todennut kuitenkin vastineessaan, että ottamisalue ainakin osittain olisi vedenotto-kaivojen lähisuoja-työhykkeellä. Lähisuoja-työhykettä tai kaukosuoja-työhykettä ei ole oikeudellisesti määritetty.

Hakija ei katsonut ottotoiminnan historian perusteella ja hallintolain luottamuksensuojasäännöksiin luottaen itse pitänyt vesilain mukaista lupaa tarpeellisenä, koska haitallisia pohjavesivaikutuksia ei katsottu aiheutuvan muun muassa siksi, ettei laajennusalueella esiinny pohjavettä. ELY-keskus ei yksiselitteisesti edellyttänyt vesiluvan hakemista eikä ELY-keskuksen kanta poista lupaviranomaisen vastuuta. Pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumisen tulkitsevan lupaviranomaisen tulisi aina varata hakijalle mahdollisuus hakea vesilupaa eikä hylätä hakemusta heti sellaisella perusteella, jonka ratkaiseminen kuuluu aluehallintoviraston toimivaltaan.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Sovelletut oikeusohjeet

Maa-aineslain 3 § 1 momentin 4 kohdan mukaan tässä laissa tarkoitettuja aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantuminen, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.

Maa-aineslain 4 a §:n 1 momentin mukaan ainesten ottamista koskeva lupahakemus ja samaa hanketta koskeva ympäristönsuojelulain (527/2014) mukainen ympäristölupahakemus on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Yhteistä lupaa voidaan hakea yhdellä lupahakemuksella.

Mainitun pykälän 3 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitetun asian käsittelyssä noudatetaan, mitä ympäristönsuojelulain 42–45, 84–86 ja 96 §:ssä säädetään. Lisäksi käsittelyssä noudatetaan, mitä tämän lain 7 §:n 2 momentissa säädetään lausunnon pyytämisestä.

Maa-aineslain 5 §:n 1 momentin mukaan lupaa haettaessa on ainesten ottamisesta ja ympäristön hoitamisesta sekä, mikäli mahdollista, alueen myöhemmästä käyttämisestä esitettävä ottamissuunnitelma. Tämä ei kuitenkaan ole tarpeen, jos hanke laajuudeltaan ja vaikutuksiltaan on vähäinen. Ottamissuunnitelman sisällöstä ja rakenteesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Mainitun pykälän 2 momentin mukaan suunnitelmaa laadittaessa on tarvittavassa laajuudessa selvitettävä vallitsevat luonnonolosuhteet, ainesten määrä ja laatu sekä hankkeen vaikutukset ympäristöön ja luonnonolosuhteisiin.

Maa-aineslain 6 §:n 1 momentin mukaan lupa ainesten ottamiseen on myönnettävä, jos asianmukainen ottamissuunnitelma on esitetty eikä ottaminen tai sen järjestely ole ristiriidassa 3 §:ssä säädettyjen rajoitusten kanssa. Asiaa harkittaessa on otettava huomioon myös lupamääräysten vaikutus.

Maa-ainesten ottamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (jäljempänä maa-ainesasetus) 1 §:n 6 momentin mukaan viranomaisen selvittämisvelvollisuudesta säädetään hallintolain 6 luvussa.

Maa-ainesasetuksen 2 §:n 3 momentin mukaan ottamissuunnitelmaan kuuluva selostus sisältää 1 §:n 3 momentissa lueteltujen asioiden lisäksi tarvittavassa laajuudessa muun muassa selvityksen ottamisalueen ja sen ympäristön pohjavesiolosuhteista ja pohjaveden havaintopaikoista sekä tiedot alueen läheisyydessä sijaitsevista talousvesikaivoista, pohjavedenottoista ja niiden mahdollisista suojavyöhykkeistä ja suoja-alueääräyksistä;

Maa-ainesasetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan, jos ainesten ottamiseen tarvitaan maa-aineslain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu vesilain (264/1961) mukainen lupa, tulee maa-aineslain mukaisen hakemuksen käsittelyä lykätä, kunnes vesiasia on lainvoimaisesti ratkaistu.

Ympäristönsuojelulain 47 a §:n 1 momentin mukaan, jos maa-ainesten ottamistoimintaa koskeva hanke edellyttää ympäristölupaa ja maa-aineslain mukaista lupaa, niitä koskevat lupahakemukset on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Yhteistä lupaa voidaan hakea yhdellä lupahakemuksella.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Asiassa saatu selvitys

Morenia Oy on hakenut maa-aineslupaa ja ympäristölupaa 28.3.2023 ympäristöterveydenhuollon jaostolle saapuneella hakemuksella. Hakemuksessa on mainittu, että alueella haetaan nyt uutta maa-aines- ja ympäristölupaa (yhteislupaa). Maa-ainesten ottamisen aloittamiselle on haettu

lupaa aloittaa toiminta mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta ennen luvan lainvoimaiseksi tuloa.

Alueelle on haettu ensimmäinen maa-aineslupa vuonna 2001. Ensimmäinen ympäristölupa soran murskaukselle on myönnetty 31.1.2006.

Maa-ainesten ottosuunnitelma ja ympäristölupahakemus ovat koskeneet ottamisaluetta, joka sijaitsee kiinteistöillä Hyynilänkangas 790-511-1-28, Selkee 790-511-1-16 ja Soini 790-512-1-126 Hyynilänkankaan alueella Selkeen ja Mierolan kylissä Sastamalassa. Ottamisalue on pinta-alaltaan 7,3 ha. Kyse on vanhasta soranottoalueesta, jota esitettiin laajennettavaksi noin 2,6 hehtaarilla. Suunnitelman mukaisella kaivualueella on yhteensä noin 225 000 m³ hyödynnettävää ja kaivettavaa maa-ainesta. Lupaa on haettu kymmeneksi vuodeksi. Soraa jalostetaan ottamisalueella seulontalaitoksella sekä osittain mobiililla murskalaitoksella. Seulonta ja murskaus on urakkaluonteista. Murskalaitoksen maksimituotanto alueella on 200 000 t/a ja keskimääräinen tuotanto on 50 000 t/a. Alueelle ei tuoda kiviainesta murskattavaksi muualta.

Ottamisalue sijaitsee Hyynilänkangas-Suodenniemi pohjavesialueella (0249304). Pohjavesialue on luokiteltu vedenhankintaa varten tärkeäksi pohjavesialueeksi, 1-luokka.

Pohjavesialue on pinta-alaltaan 4,44 km² ja siinä arvioidaan muodostuvan 2 623 m³/d pohjavettä. Pohjavesialueella on kaksi vedenottamo.

Suodenniemen vedenottamon kaksi kaivoa sijaitsevat pohjavesialueen [REDACTED] yl [REDACTED] kilometrin etäisyydellä ottamisalueelta.

Hyynilänkankaan vedenottamo koostuu kuudesta eri kaivosta, jotka sijaitsevat eri puolilla pohjavesialuetta. Niistä kaksi, kaivot K4 ja K5, sijaitsevat toiminta-alueen [REDACTED] puolella noin [REDACTED] etäisyydellä. Varsinaiselta laajennusalueelta (vaihe 3) etäisyyttä kyseisiin kaivoihin on noin [REDACTED]. Varsinainen vedenottamo, jossa sijaitsee kolme vedenottoaivoa, sijaitsee ottamisalueelta [REDACTED] noin [REDACTED] km:n etäisyydellä. Vedenottamolla on vesioikeuden vahvistamat lähi- ja kaukosuojavyöhykkeet, ja ottamisalue sijaitsee sen kaukosuojavyöhykkeellä. Ottamisalueen [REDACTED] puolella on todettu esiintyvän vedenjakaja (kalliokynnys), mikä estää ainakin osittain pohjaveden virtauksen ottamisalueelta kohti [REDACTED] puolista vedenottamoa.

Laajennusalueella vuonna 2001 tehdyn kairauksen (KP3) mukaan kallio tuli vastaan tasolla +108,44, eikä pohjavettä tavattu kyseisessä pisteessä lainkaan.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hakemuksesta 23.5.2023 antamassaan lausunnossa todennut muun muassa, että suunnittelualueesta [REDACTED], noin [REDACTED] etäisyydellä sijaitsee vedenottamo ja suunnittelualue sijoittuu miltei kokonaan tälle pohjavedenottamolle määrätyn suoja-aluepäättöksen mukaisella kaukosuojavyöhykkeellä, jolle muun muassa ei saa perustaa nestemäisen polttoaineiden varastoa (Länsi-Suomen vesioikeuden päätös 18.10.1985). Laajennusalueelta [REDACTED] suuntaan sijaitsevalle vedenottamolle etäisyyttä on noin [REDACTED]. Pohjaveden arvioitu virtaussuunta on ottamisalueelta [REDACTED]. Lisäksi [REDACTED] on tutkittu vedenottamon paikka. Etäisyys vaiheen 2 alueelle on tutkitulta vedenottamon

paikalta noin [REDACTED], laajennusalueelle (vaihe 3) noin [REDACTED]. Mikäli tutkitulle vedenottamon paikalle tulee vedenottamo, on mahdollista, että vaiheen 2 osalta suunnittelualue ulottuu osittain mahdollisen vedenottamon lähisuojavaikykkeelle. Ympäristöministeriön oppaan (Maa-ainesten ottaminen: opas kestäväään käyttöön, 2020) mukaan pohjavedenottamon suoja-alueen laajuus voi vaihdella tapauskohtaisesti merkittävästi. Yleistäen voidaan arvioida, että lähisuojavaikyke ulottuu 300–500 metriä (joskus jopa yli kilometrin) pohjaveden päävirtaussuunnasta vedenottamolle sekä 200–300 metriä virtaussuunnan alapuolelle. Ohjeistuksen mukaan lähisuojavaikykeellä pohjaveden suojakerrospaksuus olemassa olevilla ottamisalueilla on kuusi metriä ja ottaminen voi tulla kyseeseen lähinnä vanhojen ottamisalueiden kunnostamisen yhteydessä. Lähisuojavaikykeille ei tulisi avata uusia ottamisalueita.

Sastamalan Vesi liikelaitos on 24.5.2023 hakemuksesta antamassaan lausunnossa esittänyt käynnistäneensä tutkimuksen Hyynilänkankaan vedenottamon vedenoton hajauttamiseksi ja lisäämiseksi lähitulevaisuudessa. Liikelaitos on esittänyt, että hakemuksen mukainen maa-ainesten ottotoiminta toteutuessaan estäisi vedenoton kehittämisen laajalla harjualueella, joka on keskeinen Sastamalan seudun vedenhankinnan kannalta [REDACTED]

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue on 13.7.2023 hakemuksesta antamassaan lausunnossa muun muassa muistuttanut, että maa-aineslain 3 §:n mukaan maa-aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumista, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa. Lupa edellytetään silloin, kun maa-ainesten ottamisen pohjavesivaikutukset ovat mahdollisia, vaikka niiden todennäköisyys olisikin verrattain vähäinen. Lupa voidaan tarvita esimerkiksi silloin, kun suunniteltu maa-ainesten ottaminen kohdistuu pohjaveden pinnan alapuolelle, pohjavedenottamon suoja-alueelle tai laaja-alaisesti pohjavesialueelle. ELY-keskus on katsonut, että uusien esitettyjen tietojen perusteella hankkeelle ei voida myöntää lupaa, koska hankkeella voi olla haitallisia vaikutuksia vireillä olevaan Sastamalan Veden vedenoton hajauttamishankkeeseen, eikä vaikutuksia toistaiseksi voida arvioida.

Morenia Oy on edellä mainittujen lausuntojen johdosta lupaviranomaiselle antamassaan vastineessa todennut, että hakijan käsityksen mukaan hakemuksen mukainen ottotoiminta ei edellytä vesilain mukaista lupaa, sillä haitallisia pohjavesivaikutuksia ottotoiminnasta ei muodostu. Ottamisalue sijaitsee osittain vedenottamon kaivojen K1, K2 ja K2 kaukosuojavaikykeellä. Haettu ottotoiminta ei ole suoja-alueääräysten vastaista.

Morenia Oy:n syyskuussa 2023 teettämän Sastamala - Hyynilänkagaa maatutkaluotauksen mukaan ottamisalueen vaiheen 3 (hakemuksen

laajennusalue)-pohjois- ja keskiosissa kalliopinta oli tasoväillä noin +106 – +118.

Oikeudellinen arviointi

Asiassa on Morenia Oy:n valituksen perusteella kysymys muun muassa siitä, onko Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon jaosto menetellyt hakemuksen käsittelyssä virheellisesti yhteiskäsittelymenettelyssä ja ratkaistessaan asian lykkäämättä sen käsittelyä, kunnes maa-aineslain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu vesilain mukainen lupa-asia on lainvoimaisesti ratkaistu ja siitä, onko Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon jaosto voinut hylätä hakemuksen päätöksessä mainituilla perusteilla.

Hallituksen esityksessä laeiksi ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain muuttamisesta (HE 257/2014 vp) todetaan ympäristönsuojelulain 47 a §:ää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan, että ehdotettua 47 a §:ää vastaa maa-aineslakiin ehdotettu uusi 4 a §. Maa-aineslain 4 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan muun ohella, että pykälässä säädetään maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisten lupien yhteiskäsittelystä silloin, kun ne koskevat samaa hanketta. Samalla hankkeella tarkoitetaan samalle toiminta-alueelle sijoittuvaa sellaista toimintaa, joka edellyttää samanaikaisesti sekä maa-aineslupaa että ympäristölupaa. Lupia on edelleen mahdollista hakea myös erikseen. Erillisetkin lupahakemukset on kuitenkin käsiteltävä yhdessä, jollei se erityisen syyn vuoksi ole tarpeetonta. Erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi sitä, että maa-aineslain mukaisella luvalla ja ympäristönsuojelulain mukaisella luvalla ei ole ajallista tai toiminnallista yhteyttä, vaikka ne koskevat samalla toiminta-alueella toteutettavaa hanketta. Maa-aineslain 4 a §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan yhteiskäsittelyssä lupahakemuksen sisältöön ja lupaharkintaan, luvan myöntämisen edellytyksiin ja lupamääräyksiin sovelletaan erikseen maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisia aineellisia säännöksiä. Yhteiskäsittelyssä luvan myöntäminen edellyttää, että molempien lakien mukaiset luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät. Jos lupaa ei voida myöntää toisen lain nojalla, lupahakemus hylätään kokonaisuudessaan.

Hallinto-oikeus katsoo, että nyt kysymyksessä olevassa asiassa samalle alueelle sijoittuvalla maa-ainesten ottamisella ja saman kiviaineksen murskaamisella on ajallinen ja toiminnallinen yhteys. Toimintoja on saadun selvityksen mukaan tarkoitus harjoittaa samanaikaisesti maa-ainesluvan voimassaolon ajan. Hakija ei ole esittänyt lupaviranomaiselle erityistä syytä, minkä vuoksi maa-ainesluvan ja ympäristöluvan yhteiskäsittely olisi ollut tarpeetonta. Hallinto-oikeus katsoo, että maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisten lupien yhteismenettelyssä maa-aineslain 4 a §:n säännöstä on tulkittava hallituksen esityksen (HE 257/2014 vp) yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevästi. Näin ollen hakemukset on tullut käsitellä yhdessä ja ratkaista samalla päätöksellä.

Valituksessa on esitetty, että lupaviranomaisen olisi pitänyt varata hakijalle mahdollisuus lisätutkimusten teettämiselle. Hallinto-oikeus toteaa, että viranomaisen on kehotettava täydentämään hakemusta yleensä silloin, jos hakemuksessa ei ole riittäviä tietoja hakemuksen käsittelemiseksi. Nyt kysymyksessä olevassa hakemuksessa on ollut riittävät tiedot maa-aineslain 6 §:ssä säädettyä luvan myöntämisen edellytysten harkintaa varten. Lupaviranomainen on voinut asian käsittelyssä esitettyjen asiakirjojen perusteella harkita, onko toiminta ristiriidassa maa-aineslain 3 §:ssä säädettyjen rajoitusten kanssa. Hakija ei myöskään ole esittänyt lupaviranomaiselle aikovansa täydentää hakemusta lisätutkimuksilla.

Valituksessa on tuotu esiin, että Pirkanmaan ELY-keskuksen jälkimmäinen lausunto on annettu lausuntojen antamiselle varatun ajan jälkeen. Hallinto-oikeus toteaa, että lupaharkinnassa on otettava huomioon kaikki lupamenettelyn aikana saapuneet lausunnot ja annetut tiedot. Yhtiöllä on ollut mahdollisuus antaa lausuntoihin vastine.

Valituksessa on esitetty, että lupaviranomaisen olisi maa-ainesasetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan tullut varata hakijalle tilaisuus täydentää hakemustaan vesilain mukaisella luvalla. Hakija on vastineessaan hakemuksesta annettuihin lausuntoihin todennut, että hakijan käsityksen mukaan hakemuksen mukainen ottotoiminta ei edellytä vesilain mukaista lupaa. Hakija on valituksessaan todennut, ettei tämä kuitenkaan tarkoita, etteikö hakija olisi vesilain mukaista lupaa ryhtynyt hakemaan, jos viranomainen olisi tätä edellyttänyt. Yhtiö on esittänyt, että lupaviranomainen ei ole asian käsittelyssä ottanut vesilain mukaiseen lupakysymykseen kantaa tai ohjannut hakijaa vesilain mukaisen luvan hakemiseen. Hallinto-oikeus toteaa, että olisi ollut menettelyn kannalta selkeämpää, jos lupaviranomainen olisi nimenomaisesti varannut hakijalle tilaisuuden vesilain mukaisen hakemuksen vireille panemiseen. Toisaalta kysymys luvan tarpeesta oli tullut esiin jo lupahakemuksesta annetuissa lausunnoissa, ja hakija ei näkemyksensä mukaan ollut vesilain mukaisen luvan tarpeessa. Tähän nähden hallinto-oikeus katsoo, että lupaviranomainen on voinut jatkaa hakemuksen käsittelyä varaamatta hakijalle tilaisuutta vesilain mukaisen luvan hakemiseen.

Lupaviranomainen on katsonut, ettei alueelle sijoittuvan vedenottoapaikan tarkkaa sijaintia tai mahdollisen vedenottamon antoisuutta ole voitu ennalta tarkemmin arvioida. Lupaviranomaisen mukaan toiminnalle ei voida myöntää lupaa, koska hankkeella voi olla haitallisia vaikutuksia vireillä olevaan Sastamalan Veden vedenoton hajauttamishankkeeseen, ja näitä vaikutuksia ei toistaiseksi voida luotettavasti arvioida. Valituksessa on esitetty, että lupaviranomainen on näin menetellessään tehnyt vesilain mukaista lupaharkintaa, mihin sillä ei ole toimivaltaa. Hallinto-oikeus toteaa, että lupaviranomaisen on maa-aineslain mukaisessa asiassa maa-aineslain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan lupaharkinnassaan otettava kantaa muun muassa siihen, aiheutuuko haetusta toiminnasta tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumista. Tähän nähden lupaviranomaisen on kuulunut arvioida hakemusta myös pohjavesialueen veden laadun ja antoisuuden vaarantumisen kannalta. Maa-ainesluvan myöntäminen estyy, jos toiminnasta

aiheutuu edellä mainittua vaarantumista, ellei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa. Hallinto-oikeus katsoo, ettei lupaviranomainen ole tehnyt toimivaltaansa kuulumatonta vesilain mukaista lupaharkintaa, eikä siten ole ylittänyt toimivaltaansa.

Yhtiö on selvityksissään esittänyt, että muun muassa kalliokynnyksen takia ottotoiminnalla ei aiheuteta vaikutuksia pohjavedelle eikä alueen pohjoispuolelle mahdollisesti perustettaviin vedenottokaivoihin. Yhtiö on arvioinut, että alueen soranoton ei ennakoida vaikuttavan myöskään mahdollisiin uusiin kaivoihin, koska ottotoiminta ei muuta pohjaveden valuma-aluetta ja kallio nousee laajalti pohjaveden pinnan yläpuolelle ottamisalueella. Hallinto-oikeus toteaa, että kallioalueella muodostuva pohjavesi imeytyy samalla lailla alaspäin kuin maaperässäkin eli muodostaa kalliopohjavettä, josta osa valuu kallion pintaa alaspäin maaperään muodostaen pohjavettä. Hakemusasiakirjojen liitteenä 6 olevan kartan mukaan arvioitu pohjavedenjakaja sijaitsee toiminta-alueen [REDACTED] uolella, joten se ei estä toiminta-alueella muodostuvan pohjaveden virtausta [REDACTED] uolelle sijoittuvien vedenottokaivojen ja tutkitun vedenottopaikan suuntaan eikä pohjaveden muodostumista alueella, vaan sadanta alueelle jatkuu normaalisti ja alueella muodostuu pohjavettä. Myös ELY-keskuksen 23.5.2023 antaman lausunnon mukaan toiminta-alueelta pohjavesi virtaa kohti [REDACTED], jossa [REDACTED] etäisyydellä sijaitsevat pohjavedenottamot ja tutkittu vedenottopaikka, ja alueelle on asiakirjojen perusteella suunniteltu lisävedenottoa. Yhtiön vastineen perusteella alueella aikaisemmin tehdyn koepumppauksen vaikutus on ulottunut nyt suunnitellulle toiminta-alueelle putkeen 180 saakka.

Maatutkaluotauksen perusteella ottamisalueen vaiheen 3 pohjois- ja keskiosissa havaittu kalliopinnan kohoaminen saattaa vaikuttaa pohjaveden virtaussuuntaan edellyttäen, että kynnys on yhtenäinen eikä siinä ole merkittävää rakoilua eikä ruhjetta. Tällaista selvitystä ei kuitenkaan ole esitetty.

Hallinto-oikeus toteaa, että kyseessä on uusi toiminta, joka sijoittuu keskeiselle osalle Sastamalan vedenhankinnalle tärkeää pohjavesialuetta sekä olemassa olevien vedenottamoiden ja suunnitellun vedenhankinnan läheisyyteen pohjaveden virtaussuuntien ollessa niitä kohti. Sitä, sijoittuisiko suunniteltu maa-ainesten ottamisalue kaivojen K4 tai K5 tai mahdollisten uusien vedenottopaikkojen arvioidulle lähi- vai kaukosuojavyöhykkeelle, ei voida varmasti arvioida käytettävissä olevien tietojen perusteella. Hallinto-oikeus toteaa, että käytettävissä olevien tietojen perusteella ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että ottotoiminnan seurauksena pohjaveden laatu tai esiintymän antoisuus saattavat heiketä. Näin ollen lupaviranomainen on voinut päätöksessään mainituin perustein hylätä lupahakemuksen.

Tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella vesilain mukainen lupa on maa-ainestlain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan maa-ainesten oton yhtenä edellytyksenä tilanteessa, jossa pohjavesivaikutukset ovat mahdollisia, vaikka niiden todennäköisyyttä pidettäisiinkin verrattain vähäisenä. Vesilain mukaisessa lupaharkinnassa voidaan tarkemmin perehtyä

hankkeen pohjavesivaikutuksiin, jos luvan hakija päättää hakea vesilain mukaista lupaa.

Kun otetaan huomioon, että maa-aineslain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan maa-ainesten ottamisen rajoituksia tarkastellaan pohjavesialueen veden laadun ja antoisuuden vaarantumisen kautta, lupaviranomaisella on ollut riittävät tiedot yhteislupahakemuksen luvan myöntämisen edellytysten harkintaan, vaikka sillä ei olekaan ollut tiedossa liikelaitoksen tarkempia suunnitelmia uusista vedenottopaikoista. Tähän nähden jaosto ei ole laiminlyönyt viranomaiselle kuuluvaa selvitysvelvollisuuttaan.

Valituksessa on esitetty, että päätös on tehty yhteiskäsittelyssä antamatta erillistä maa-aineslupaa soranotolle ja ympäristölupaa murskaukselle. Valittaja on epäillyt, että tältä osin on tapahtunut menettelyvirhe. Hallinto-oikeus toteaa, että lupaviranomaisen päätöksestä käyvät hallintolain 44 §:n ja 45 §:n edellyttämällä tavalla riittävän selkeästi ilmi yhteislupahakemuksen käsittelyn lopputulos ja perustelut.

Valituksessa on esitetty, että päätökseen liitetyssä valitusosoituksessa mainitaan kaksi hallinto-oikeutta ja on epäilty tämän olevan menettelyvirhe. Hallinto-oikeus toteaa, että jaoston päätökseen on kirjoitettu, että päätökseen voidaan hakea muutosta ympäristönsuojelulain 190 §:n mukaisesti Vaasan hallinto-oikeudelta. Päätökseen liitetyssä muutoksenhakuohjeessa esitetään, että valitus osoitetaan Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle, ja ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa asioissa sekä maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisesta yhteisluvasta Vaasan hallinto-oikeudelle. Hallinto-oikeus toteaa, että Morenia Oy on toimittanut valituksen muutoksenhakuohjeen mukaisesti Vaasan hallinto-oikeudelle määräajassa. Valitusosoituksessa on riittävän selkeästi esitetty, miten muutoksenhakutilanteessa on toimittava.

Valituksessa on kanteluluonteisia väitteitä ELY-keskuksen ja lupaviranomaisen toiminnasta. Näiden tutkiminen ei kuitenkaan tuomioistuinlain 4 luvun 1 §:n mukaan kuulu hallinto-oikeuden lainkäyttötehtäviin. Lupaviranomaisen menettelyä ja ratkaisua ei ole pidettävä myöskään valituksessa ja valittajan vastaselityksessä esiin tuotujen hallinnon objektiviteettiperiaatteen tai luottamuksensuojan periaatteen vastaisena.

Muut sovelletut säännökset

Hallintolaki 44 § ja 45 §

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Sastamalan kaupunginhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **4.12.2025**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Pertti Piippo ja Satu Lyytikäinen sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Juha Väisänen. Asian on esitellyt Satu Lyytikäinen.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös ja maksu	Morenia Oy, oikeudenkäyntimaksu 270 euroa (Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä)
Jäljennös maksutta	Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon jaosto Sastamalan kaupungin terveydensuojeluviranomainen Sastamalan kaupunginhallitus Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus / Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto / Ympäristölupavastuualue Sastamalan Vesi liikelaitos Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15
Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:	https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/

